

Historie průzkumů minerálních vod u Číhané II.

Jaromír Bartoš, Městské muzeum Mariánské Lázně

Minerálky u Číhané byly aktivně zkoumány do začátku druhé světové války, poté 60 let pouze pustly. V současnosti se žádný z pramenů bohužel nevyužívá...

První část popisu historie průzkumů kyselky u Číhané jsme ukončili optimistickým konstatováním roku 1928, kdy se radnice v Mariánských Lázních rozhodla o pokračování prací na této lokalitě. Město zažádalo dopisem ze dne 18. října 1928 tehdejší Okresní politickou správu v Teplé o prohloubení odtokových příkopů a další zkoumání praktického využití minerálních vod, čemuž bylo vyhověno. Práce byly zadány akciové společnosti G. Rumpel z Teplíc a k pokusným čerpacím zkouškám byly vybrány 3 kyselky: IIa (Schottensäuerling), IIIa–b (Moorstichsäuerling) a VIa (Brodler), na kterých započaly práce v roce 1929 a v místech vývěrů byly vykopány hluboké jímký o rozměrech 5×5 m.

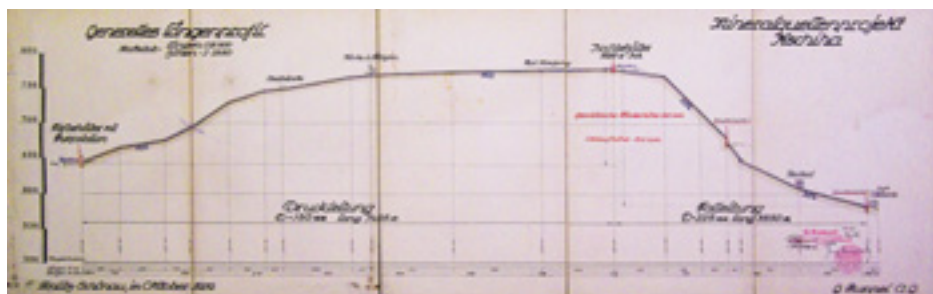
Jímka Brodler dosáhla do hloubky 6,3 m, kde narazila na zdravé podloží tvořené eklogitem. Vývěry plynů byly při práci velmi silné a vyžadovaly nasazení dvou ventilátorů, které přiváděly do jámy čerstvý vzduch. Oxid uhličitý při zaplnění jámky vodou stoupal vzhůru ve velkých bublinách. Při čerpacích zkouškách se ustálil přítok na 4–5 l.s⁻¹.

Druhá jímka byla vykopána u Moorstichsäuerling

a dosáhla hloubky 5,8 m. V této hloubce pak byla vykopána ještě malá šachtice, která procházela zdravým podložím, taktéž tvořeným eklogitem, až do hloubky 7,6 m, kde se práce ukončily. Na této jínce se pracovalo v období 29. 7.–3. 8. a 6.–28. 9. 1929. Vývěry plynu byly o něco slabší než v případě jímky Brodler a také zde se objevovaly hojně bubliny oxidu uhličitého vyvěrajícího na volnou hladinu. Při čerpacích zkouškách bylo dosaženo příznivých hodnot v rozmezí 2,6–3,3 l.s⁻¹.

Třetí jímka byla vykopána u kyselky Schottensäuerling. Do hloubky 5,8 m byla v jínce přítomna rašelina a pak do hloubky 6,75 m zvětralý eklogit. Práce byly ukončeny v hloubce 8,2 m. Z této jímky bylo při pokusech čerpáno 4,6 l.s⁻¹ minerální vody.

Mariánské Lázně na základě těchto přípravných průzkumů zažádaly o zahájení vodoprávního řízení, jehož výsledkem mělo být povolení ke stáčení a převodu minerálních vod do Mariánských Lázní. Toto řízení bylo zahájeno vyhláškou č. 2425 ze dne 1. 3. 1930 a současně byla ustanovena komise k jejímu projednání.

Celkový podélný profil projektovaného vedení minerálních vod do Mariánských Lázní.

Ta při svém jednání konstatovala, že k vydání kladného rozhodnutí je potřeba vykonat výtlačné zkoušky kvůli očekávaným ztrátám oxidu uhličitého, neboť vedení do Mariánských Lázní má mít délku 7750 m a výšku 140 m výtlačnou, 170 m výšku sestupnou. Stojí za to si uvést kudy mělo vlastní vedení probíhat, tedy jen krátce: od sběrné jámky pod Čičanou kopíruje průběh současného

vedení vysokého napětí až k Rájovu, kde vedení přechází silnici, obchází západním okrajem vesnici a pokračuje zhruba po vrstevnici za PR Prameniště Teplé k Polomu, poté přímo k Pstružím jezírkům a dále údolím Pstružského potoka po tzv. „staré“ karlovarské silnici až nad Nové Lázně ke Karlovu kříží.

K provedení těchto prací komise mimo jiné také nařizuje, aby voda v jedné jámě, nejlépe v Brodleru, byla zachycena z hlediska zřídelně-technického i zdravotně nezávadného. Na základě tohoto doporučení byla jáma Brodler vyzděna studnou o průměru 3,5 m a opatřena z vnější strany asfaltovým zátěrem proti pronikání povrchových vod. Práce byly provedeny stejnou firmou jako předchozí průzkumy. Do jámky byla provizorně namontována dvě

čerpadla a položena dvě litinová potrubí, jedno o průměru 60 mm a druhé o průměru 100 mm. Na koncích potrubí byly zřízeny výtlačné věže, jedna 14 m vysoká poblíže čerpací stanice a druhá 4 m vysoká na blízkém vrcholu o 100 m výše. Délka potrubí byla asi 2800 m. Čerpací zkoušky prokázaly minimální ztráty oxidu uhličitého a komise doporučila v roce 1932 projekt předložit Zemskému úřadu k dodatečnému posouzení.

Díky stavbě jámek došlo k zamezení odtoku kyselky a tím i odběru vod místním obyvatelstvem, které radnici v Mariánských Lázní bombardovalo dopisy o znovupřístupnění kyselky a odvolávalo se na dávná práva k volnému odběru, díky čemuž došlo k pozdržení celého vodoprávního řízení.

◀ Odebírání vzorků k rozborům ze studny č. II v roce 1929.

▼ Plán svedení kyselky ze studní I.–III. do společné sběrné šachtice.

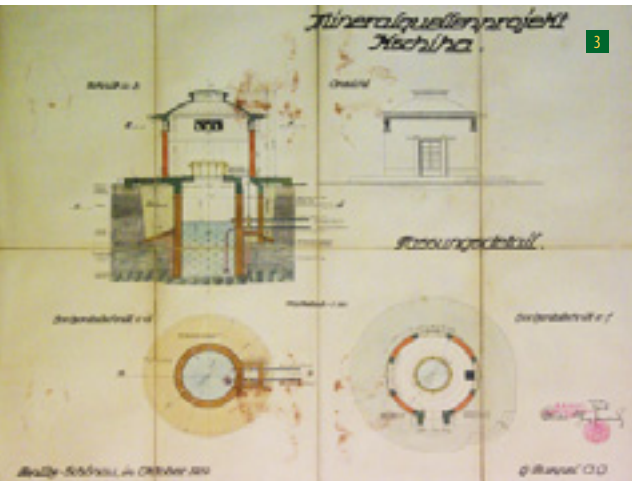

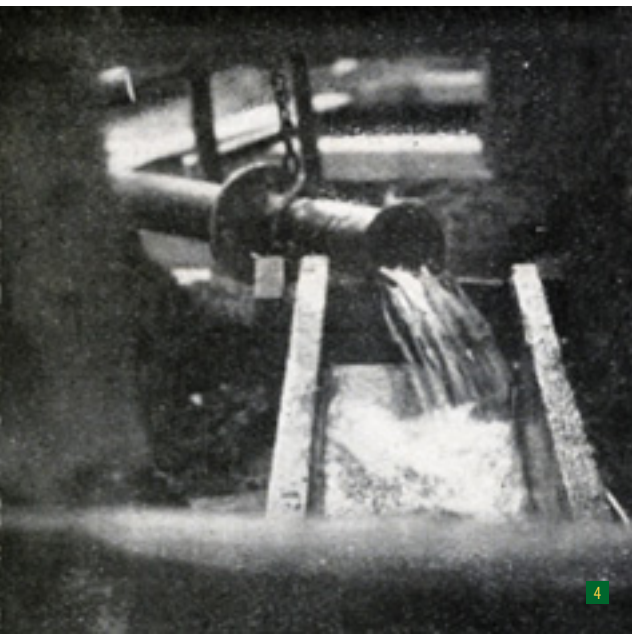
1

2

3

4

5

1. Přehledná situace vedení z Číhané do Mariánských Lázní.
2. Trubka jednoho z vrtů s přepadem kyselky v roce 1928.
3. Projekt zachycení kyselky ve studni č. III – Brodler.
4. Výtok kyselky v průběhu čerpacích zkoušek.
5. Zkušební vrty na rašeliništi v roce 1928.

Původní jednoduché zachycení Pazderské kyselky – Brodler.

V roce 1933 bylo městu nařízeno okresním úřadem v Mariánských Lázních vybudování pumpy k zachování nároku obyvatelů dotčených obcí, ovšem město na toto nařízení žádným způsobem nereflektovalo. V roce 1934 stále není minerální voda vyhlášena za léčivou a Zemský úřad v Praze vyzývá město k novým zkouškám a upozorňuje, že veškeré rozborů mají být prováděny nikoliv v ústavu soukromém, nýbrž vždy v ústavech vysokých škol státních. Rozjela se klasická byrokratická mašinérie dodatečných povolení a zkoušek, které prodloužily realizaci do krizových třicátých let, kdy již radnice neměla finanční prostředky k tak nákladné akci i s tím ohledem, že s krizí ubývá hostů v samotných lázních a potřeba vod k uhličitém koupelím se již dále nezvyšuje. Celá akce byla z těchto důvodů zastavena a na rašeliništi již nebyly prováděny ani žádné udržovací práce.

Starostové v tomto období požadují navrácení rašeliniště do původního stavu, neboť odvodnění způsobuje znehodnocení rašeliniště, které v letních měsících vysychá a došlo zde i k požáru. Dochází taktéž k destrukci původních jímek, u kterých se začínají bortit dřevěné výztuhy. Změna nastala s příchodem nacistické okupace, kdy se začalo vše řešit direktivně (jak už to v totalitních systémech bývá) a v roce 1939 byla vybudována pumpa na jímcu Brodler.

Po ukončení války se na rašeliništi nepracovalo a jedním z mála dokladů zájmu je vyhláška tehdejšího Ministerstva zdravotnictví (č. j. LZ/6-2882-4.8.58-Šafář), kdy se, podle vyhlášky o ochraně přírodních léčivých zdrojů,

vyhlašuje zdejší ložisko sirno-železité slatiny za přírodní léčivý zdroj. V ní se povoluje využívání místních peloidů, ovšem k těžbě nedošlo. Další zpráva je z téže doby, kdy M. Dovolil zpracovával soupis minerálních pramenů regionu a konstatoval, že dřevěné pažení je značně porušené, místy úplně chybí. Dobrý stav je pouze u kyselky Brodler, která byla zachycena ve zděné studni.

Až do pádu komunistického režimu jsou prameny ponechány svému osudu a teprve s možností jejich komerčního využití se v roce 1990 opět objevují snahy o jejich čerpání. Podrobně nechalo celé území prozkoumat Ministerstvo zdravotnictví v roce 1991. Byly provedeny hloubkové vrty HJ1–4, které ověřily zvodnění a komunikaci s povrchovými vodami v celém údolí Lučního potoka. Vrty ověřily optimální hloubky vývěřů v 50–70 m a v roce 1992 byly provedeny nové vrty ČJV1–ČJV4. Na základě těchto průzkumných prací bylo přistoupeno k likvidaci vrtů HJ1–4 a zasypání původních jímek, neboť se zjistilo, že přes tyto jímký dochází k bakteriologickému znehodnocení vývěřů minerálních vod. Tyto práce však byly v roce 1999 provedeny velice nekvalitně a původní jímký jsou v terénu znatelné dodnes.

Poslední aktivitou byla v roce 2003 snaha společnosti Marienbad Waters a. s. o povolení využívání zdrojů minerálních vod v okolí Číhané, které však bylo Ministerstvem zdravotnictví zamítnuto z důvodů nedoložení vlastnických vztahů k předmětným pozemkům a také s ohledem na možné využití peloidů, které jsou jako zdroj neobnovitelné a čerpáním vod by mohlo dojít k jejich nenávratnému znehodnocení. V současnosti se již vede jednání pouze o využití peloidů a obrovské množství minerálních vod tak nadále odtéká bez užitku Lučním potokem...

Prameny:

Dovolil M. (1959): Hydrologie oblasti kyselek v Mariánských Lázních a v jejich širokém okolí. – Kandidátská práce, PFF UK, Praha, 154 pp.

Nabídkový projekt technických prací: Likvidace hydrogeologických průzkumných vrtů HJ–1, HJ–2, HJ–3, HJ–4, studny Brodler a jímcu Moorstich a Schottensäuerling na lokalitě Číhaná. Karlovy Vary: AQUATEST a. s., 1999. 5 pp.

Reitrová J. (1992): Zpráva o výsledcích průzkumných-jímacích vrtů na lokalitě Číhaná u Mariánských Lázní. – Soukromý podnik Artezia, Praha, 14 pp.

Rumpel A.G. (1929): Technischer Bericht zum Projekte für Fassung und Ableitung der Mineralsäuerlingen bei Kschihna nach Marienbad. Teplice.

Sbírka Městského muzea Mariánské Lázně. Archiválie a písemnosti: Minerální prameny a rašeliniště v Číhané. Inv. č. A48/2009.